

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

תלה"מ 60660-06-16 (תובענה בעניין קטינים)
 תלה"מ 62117-09-16 (תובענה בעניין קטינים)
 תלה"מ 60532-09-16 (מזונות ומדור)
 ויצמן ואח' נ' ויצמן

לפני כבוד השופטת הילה גורביץ שינפלד

בעניין ויצמן טל (קטין) (יליד 2012)
 ויצמן גל (קטין) (יליד 2016)

התובעת ויצמן עדי
 ע"י ב"כ עו"ד רון סולן

נגד

הנתבעת שחם – ויצמן חגית
 ע"י ב"כ עו"ד עירא הדר

חקיקה שאוזכרה:

[חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962: סע' 15, 19, 25, 68](#)
[תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984: סע' 258ב\(ה\)](#)

כתבי עת:

[יחזקאל מרגלית, "לקראת קביעת הורות משפטית", משפטים, מב \(יולי 2012\) 835](#)

החלטה

**** שמות הצדדים והקטינים בהחלטה בדויים ונכתבו לצרכי נוחות בלבד**

החלטה בבקשה להורות על "כינון הסדרי ראייה" בין הנתבעת-בת הזוג לשעבר של התובעת, לבין הקטין גל - בנה הביולוגי של התובעת, במסגרת בקשה למתן סעד זמני.

העובדות והליכים קודמים :-

1. עדי וחגית בנות זוג לשעבר החלו חייהן המשותפים בשנת 2009. ביום --- ערכו "מסיבת נישואין" (להלן לשם הנוחות: "עדי" ו-"חגית" בהתאמה).

2. במהלך החיים המשותפים, ולאחר שהחליטו להרחיב את משפחתן, פנו הצדדים לתהליך הפרייה ורכשו מספר מנות של תרומת זרע – מתורם אחד.

3. כתוצאה מתהליך ההפרייה, הרתה עדי וביום 2012 נולד הקטין טל.
4. ביום 14-- הנפיקו הצדדים תעודת זוגיות, ובסמוך לאחר מכן החלו בתהליך הפרייה נוספים.
5. בין לבין, בשל סיבה רפואית, נאלצה חגית לעבור ניתוח לכריתת ריחמה.
6. ביולי 2015 הרתה עדי בשנית.
7. ביום 19.11.15 הגישו הצדדים, בקשה משותפת לאימוצו של הקטין טל על ידי חגית.
8. בטרם ניתן צו האימוץ ובעת שעדי הייתה בשבוע 31 להריונה עם הקטין גל, החלו מחלוקות בין בנות הזוג והן נפרדו בחודש ינואר 2016. מטענות שני הצדדים עלה כי הרקע לפרידה הוא מחלוקות בין הצדדים באשר להורות כל אחת מהן.
9. ביום 17.5.2016 ניתן צו אימוץ וטל אומץ על ידי חגית.
10. ביום 2016- נולד הקטין גל.
11. ביום 28.6.2016 הגישה עדי תביעת משמורת וזמני שהות בעניין הקטין טל, במסגרת התביעה עתרה למתן משמורת הקטין טל בידה.
- ביום 26.9.2016 הגישה עדי תביעת מזונות עבור הקטין טל.
- ביום 26.9.2016 הגישה חגית תביעה בעניין קטינים לרבות, משמורת, זמני שהות, קבלת החלטות וקביעת מקום מגורים, בעניין שני הקטינים טל וגל במסגרת התביעה עתרה למתן משמורת שני הקטנים בידה.

תמצית טענות הצדדים:

12. **עיקר טענות עדי בכתבי טענותיה** הן כי עתירת חגית באשר לקטין גל נולדה בחטא, אין לתביעה כל יסוד והיא מושתתת על תשתית עובדתית שקרית, מסולפת ומוטעית, דוגמה להתנהלות צינית ובזויה לנסות ולגזול מעדי את שני ילדיה. עדי טענה כי חגית אינה אמו של גל, ובינו לבין חגית אין כל קשר גנטי או פיזיולוגי ואף לא זיקה רגשית, שכן מאחר ונולד מספר חודשים לאחר פרידת בנות הזוג, גל מעולם לא פגש את חגית. נטען כי בין הצדדים לא נחתם הסכם הורות המקנה לחגית זכות או זיקה כלפי גל ויש לאבחן את פסקי הדין אליהם הפנתה חגית בתביעתה. כך, למשל, אין המדובר במקרה בו יש נתק בין שני האחים, אין

המדובר במקרה בו מתקיים קשר הורי אובייקטיבי או סובייקטיבי, או מקרה בו נחתם הסכם הורות משותפת נטען כי חגית אינה מכירה בקטין גל כבנה ואינה מעוניינת לקיים עמו קשר.

נטען כי חגית התנגדה להרחבת המשפחה והבהירה שאינה מעוניינת לגדל ילדים ואף ניסתה למנוע באופן אקטיבי מעדי להרות כשהיא מצהירה כי ייתכן ויאלצו להיפרד בשל כך. כן נטען כי לאחר לידת טל, חגית לא ראתה עצמה כאמו והתנערה מהטיפול בו עד הגעתו לגיל שנתיים, שאז החלה לנהוג בו כבשלה, ניכסה אותו לעצמה ופגעה באמהות עדי. נטען כי חגית החלה להסית את טל כנגד עדי ומשפחתה והדרישה לגבי גל הועלתה אך ורק במסגרת ההליכים המשפטיים כאן, כאשר הצדדים פנו ליחידה לסיוע ולא קודם לכן.

כן נטען כי חגית עברה משברים רגשיים ונפשיים, ניסתה להתאבד, הייתה מצויה במעקב פסיכיאטרי, אינה מחזיקה מעמד במקום עבודה ומאחר וחגית הזניחה את בריאותה ולא הייתה לה כל כוונה להרות או להביא ילדים לעולם, היא בחרה לעבור ניתוח לכריתת רחם. כן נטען כי התבונה (מסוגלות) ההורית של עדי, עדיפה על זו של חגית ומבחינת עקרונות הצדק והמוסר, מאחר ועדי היא האם הביולוגית, ראוי כי היא תהיה האם המשמורנית.

13. **עיקר טענות חגית בכתבי טענותיה** הן, כי המדובר בשני אחים אשר הובאו לעולם במסגרת אותו תא משפחתי מאותו תורם אשר נבחר ונרכש על ידי שתי אימהותיהם. מהריונות שחו הצדדים יחדיו ובשותפות מלאה של חגית להליכי הפרייון וההיריון. חגית ליוותה באופן הדוק ואוהב את הטיפולים ואת ההריונות.

כן נטען כי שני הקטינים ימשיכו ויחלקו את חייהם יחדיו, כאחים ועקרון טובת הילד מחייב לבדוק כיצד ניתן לקיים את זכותם של שני הקטינים לחיי משפחה אצל שתי אימהותיהם וכן כי טובתם היא לגדול יחדיו במסגרת משפחתית זהה בה יש להם אותן הורים, אותם הסדרי שהות ואותו סיפור משפחתי. נטען גם כי חוסר איזון בין האחים ינתק, יפרידם ויפגע קשות בוודאות וביציבות חייהם וכאשר עדי שוללת מגל את הזכות לחיי משפחה שלמים ומונעת ממנו קשר עם חגית, היא פועלת מתוך שיקולים אנוכיים. טענת חגית היא כי לא רק זכות יסוד של הקטינים לחיי משפחה מלאים ותקינים היא הבסיס לביסוס קשר בינם לבין חגית, אלא גם זכותה של חגית, זכויות הוריות, חוזיות ואינטרס ההסתמכות. נטען כי בשנים האחרונות חלה מהפכה כלפי המשפחות החד מיניות, חגית הפנתה [לבע"מ 4890/14](#), [בע"מ 1118/14](#), בע"מ 7155/96 ופסיקות נוספות.

כן נטען כי חגית היא האם הדומיננטית ועדי מנסה להדירה מחייו של גל כשהיא מנצלת את העובדה שחגית טרם הוכרה כאימו ולכן אינה מאפשרת מפגשים עימו. בנוסף נטען כי עדי צורכת סמים ואלכוהול באופן קבוע ועשתה כן גם במהלך הריונותיה ומשפחתה המורחבת

מנהלת אורח חיים פרוץ, חסר גבולות וחסר כבוד לחוק ולחגית הורות מיטבית ותובנה (מסוגלות) הורית טובה יותר משל עדי. בנוסף נטען כי יש לבחון היכן יזכו הקטינים לבית נורמטיבי, חם ואוהב. בית המשפט התבקש לקבוע כי משמורת הקטינים תהא בידי חגית.

בקשות לסעדים זמניים והליכים עיקריים עד כה

14. חגית הגישה ביום 7.7.2016, "בקשה לכינון הסדרי ראייה" באשר לקטין גל.
15. בהחלטה מיום 19.9.16 הוריתי על הסמכת עו"ס לסדרי דין בהתאם [לסעיפים 19 ו-68 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות](#), התשכ"ב - 1962.
16. ביום 26.9.2016 הגישה חגית בקשה בעניין משמורת זמנית וזמני שהות של שני הקטינים ועתרה במסגרתה, בין היתר, לקבוע, באופן מדורג, זמני שהות זמניים בינה לבין הקטין גל.
17. ביום 22.12.16 הוגש תסקיר נושא תאריך 21.12.16 התסקיר נערך על ידי עו"ס לסדרי דין גב' רונית בן עזרא. בתמצית אציין כי המלצת עו"ס לסדרי דין לגבי טל, היא משמורת משותפת וזמני שהות שוויונים. לגבי גל, המלצתה הייתה להתחיל בתהליך של יצירת קשר בינו לבין חגית במסגרת מרכז קשר פעמיים בשבוע. כן המליצה עו"ס לסדרי דין להפנות הצדדים להדרכה הורית אצל ד"ר תרצה יואלס.
18. בתום דיון שהתקיים ביום 26.2.17 הורתי על מינוי אפוטרופוס לדן עבור הקטינים וקבעתי דיון למועד נדחה קרוב אליו זומנה גם ד"ר יואלס לגביה הסכימו הצדדים כי תמונה כמומחית מטעם בית משפט באשר לסוגיות הנוגעות לטל.
- באותה החלטה הדגשתי כי "עקרון טובת הילד הוא העיקרון המנחה בתובענות הנוגעות לקטינים. עיקרון זה הוא נר לרגלי בית המשפט. יש לבחון טובתו של טל ביחס לקשר בין המשיבה לבין גל וטובתו של גל ביחס לקשר זה".**
19. בתום הדיון שהתקיים בפני ביום 8.3.17 ולאחר ששני הצדדים נתנו הסכמתן מונתה ד"ר יואלס כמומחית מטעם בית המשפט על מנת שתחווה דעתה ביחס לנושאים שבמחלוקת ביחס לשני הקטינים. כן נקבע דיון נוסף ליום 24.5.17, מתוך הנחה שבמועד זה תהא מונחת לפני חוות דעת המומחית. במועד מאוחר לכך, עדי חזרה בה מהסכמתה לזהות המומחית, ולאחר שבקשתה לעיון חוזר נדחתה הגישה בקשת רשות ערעור על החלטתי ומנוי המומחית הותלה בהחלטת בית המשפט המחוזי.

20. ביום 8.5.2017, עובר לדיון שהיה קבוע ביום 24.5.17, הגיש כל צד בקשה מטעמו: עדי הגישה בקשה לזמן את עו"ס לסדרי דין שהוסמכה וחגית עתרה להורת על יישום המלצות בתסקיר עו"ס לסדרי דין נושא תאריך 21.12.16.
21. בבקשת עדי לזמן את עו"ס לסדרי דין לחקירה נטען כי עדי אינה מסכימה עם המלצות התסקיר וכי חקירת עו"ס לסדרי דין לא התבקשה קודם לכן, מאחר והוסכם על מינוי ד"ר יואלס, אך משמינוי הותלה מבוקש לחקור את עו"ס לסדרי דין.
22. בבקשת חגית נטען כי יישום המלצות התסקיר נדרש על מנת להפסיק את הנזק שנגרם לקטינים כל עוד המשיבה מצליחה לשמר נתק בין גל לבין חגית. נטען כי יש לעצור את משיכות הזמן על גב הילדים בהליכי סרק משפטיים. חגית חזרה על טענותיה כי הייתה שותפה מלאה להחלטה להביא את גל לעולם, הליכי הפיריון וההיריון והפרידה אירעה שבועות ספורים לפני הלידה. נטען כי לשם שלמות נפשו, יש לקיים קשר בין גל לבין חגית במסגרת התא המשפחתי שבמסגרתו הובא לעולם – שתי אימהות, וכן יש לעשות כן בשל החשיבות של קביעת מסגרת משפחתית זהה לשני האחים. חגית הפנתה לתסקיר והמלצותיו וטענה כי טל משווע לכך שגל יבוא עמו לחגית.
- בתגובתה לבקשה טענה עדי כי הענות למבוקש משמעו – סעד סופי המשנה את המצב במעטה של סעד זמני, כי הבקשה נעדרת תצהיר וחגית נוהגת בחוסר ניקיון כפיים וחוסר תום לב מאחר שתביעתה בעניין גל הוגשה 5 חודשים לאחר הלידה כאשר קודם לכן לא העלתה דרישה בעניין גל ולמעשה הולכה את עדי שולל, כשהסתירה כוונתה בעניין גל. כן נטען כי הבקשה היא אמצעי לחץ בשל בקשת רשות הערעור שהוגשה לעניין מינוי המומחית. בנוסף נטען כי הבקשה היא מעין בקשת רשות ערעור על ההחלטה מיום 8.3.17 שם הורתי כי לא ישתנו המפגשים. באשר לתסקיר גופו נטען כי בתסקיר פגמים. עדי טענה כי עו"ס לסדרי דין התייחסה לגל כאילו הוא בנה של חגית ובהתאם לכך בחרה מה להביא לפני בית המשפט. נטען כי מעיון בתסקיר נדמה שניתן פסק דין המקנה למשיבה מעמד של הורה כלפי גל – דבר שלא קרה ולא ייתכן שיקרה. עדי חזרה וטענה מדוע לגישתה יש לדחות תביעתה חגית בעניין גל. נכתב כי עו"ס לסדרי דין "היתה נתונה במצב של ראיית מנהרה ביחס לגל. היא שוכנעה שהמבקשת היא לכאורה 'אמו' של גל, ועקב כך לא ביצעה מהלכי בדיקה נחוצים ומתבקשים, בתוך כך השמיטה העו"ס פרטים מהותיים מהתסקיר". כן נטען כי לא פורטו בתסקיר מה היה תוכן ההתייעצויות עם ב"כ היועמ"ש וד"ר יואלס, אין התייחסות לטיפול פסיכיאטרי שקיבלה חגית בעבר ועוצמת הקונפליקט הקשה בין הצדדים ואין התחשבות ברצון עדי וזכויותיה. עדי הפנתה לפסיקה שבה בוטל הליך אימוץ לאחר שהורה חזר בו מהסכמתו ומקרה בו הוכרעה המחלוקת על פי טובת קטינה שלא להיות בקשר עם בת זוג של אימה, שלא הייתה הורה ביולוגי.

23. בדיון שהתקיים, כל צד חזר באריכות על טענותיו ובהחלטתי מיום 25.5.17 קבעתי מועד לחקירת עו"ס לסדרי דין, כבקשת עדי. בין לבין ביום 25.5.17 הורה בית המשפט המחוזי במסגרת [רמ"ש 26822-05-17](#) על החלפת זהות המומחה מאחר והמומחית שמונתה שימשה כמטפלת זוגית עבור הצדדים, קודם למינויה.
24. ביום 1.6.2017 נחקרה עו"ס לסדרי דין. בתום החקירה כל צד סיכם טענותיו. עדי עתרה לפסילת התסקיר והחלפת עו"ס לסדרי דין וחגית עתרה לאימוץ המלצות התסקיר. אף אחד מן הצדדים לא ביקש מינוי מומחה חליפי לצורך מתן החלטה בסעד הזמני וזאת על אף שעל פי החלטת בית המשפט המחוזי, בבקשת רשות ערעור שהגישה עדי, עמדה לצדדים הזכות לעשות כן ולעתור למינוי מומחה וקבלת חוות דעתו טרם מתן סעד, ולו זמני. למרות זאת, לפני משורת הדין, בהחלטתי מיום 4.6.17, פניתי לצדדים וביקשתי עמדתם באשר לקבלת חוות דעת המומחה טרם הכרעה בסעד זמני. חגית הודיעה כי לגישתה "אין כל מניעה ליתן את הסעד הזמני על בסיס הנתונים הרבים הקיימים בתיק, וללא צורך במתן חוו"ד מומחה". עדי לא הגישה כל הודעה מטעמה וכך גם האפוטרופא לדין.

מינוי מומחה מטעם בית המשפט ומסקנותיו

25. ביום 14.6.2017, קבעתי כי יש לאמץ את המלצות התסקיר ולהתחיל מפגשים בין חגית לבין גל. החלטה זו בוטלה בפסק דינו של בית המשפט המחוזי [ברמ"ש 61788-06-17](#). נפסק שם כי טרם מתן החלטה "בשאלת יצירת קשר בין המשיבה (לבין)קטין גל, ואפילו כסעד זמני", יש לקבל חוות דעת מומחה על מנת להיעזר בגורם מקצועי מוסמך ובעל ניסיון בתחום המשפחות החד-מיניות. בהמשך לכך, ביום 3.9.17, מונה, פרופ' תומר שכנר, שלו ניסיון רב בתחום, כמומחה מטעם בית המשפט. בהתאם להחלטתי על המומחה היה לחוות דעתו, לפי שיקול דעתו המקצועי וטובת הקטינים בשאלות:

- א. מפגשים בין כל אחת מהאימהות לבין הקטינים, טל וגל ומשמורת הקטין טל.
- ב. סוגיית האחאות וההשפעה שתהיה על כל אחד מן הקטינים, באשר להפרדה ביניהם ביחס לחגית, בשים לב לנסיבות לידתם והמסגרת המשפחתית המלווה אותם מאז.
- ג. אופן ומועדי המפגשים בין האימהות לבין הקטינים, הרחבתם, צמצומם, וכמובן ביחס לקטין גל קיומם אם לאו.

ד. הצורך במתן טיפול רגשי לקטינים או מי מהם.

זה המקום לציין, כי עובר למינוי פרופ' שכנר, אפשרתי לצדדים לבוא ביניהם בדברים ולהודיע זהות מומחה מוסכם. כן קבעתי כי בהעדר הבנה הצדדים יגישו רשימה אחת משותפת, המפרטת עד ארבע מומחים, פסיכולוגים מומחים בתחום התפתחות הילד, מבלי לפרט מי מהצדדים המליץ על מי המומחים על מנת שאמנה מבינהם. הצדדים לא הגישו רשימה ובהמלצת יחידת הסיוע נקבעה זהותו של המומחה.

26. בין לבין הפניתי הצדדים להדרכה הורית אצל ד"ר ריבי אפרת והן הגיעו להבנות באשר לחלוקת זמני השהות של טל במהלך החגים.

דיון והכרעה

27. חוות דעת המומחה, פרופ' תומר שכנר, הוגשה ביום 23.11.17.

תמצית חוות הדעת היא כי טובת הקטין גל היא לכינון קשר של זמות הורית בינו לבין חגית. מסקנת המומחה היא כי לצורך התפתחותו התקינה של גל, טובתו היא לגדול עם שתי דמויות הוריות, כפי שגדל אחיו טל וכפי שתוכנן טרם לידתו, ולמתן גושפנקא, הלכה למעשה, לסיפור המשפחתי.

28. בחוות הדעת נכתב כי בהתבסס על ראיונות קליניים שערך המומחה עם הצדדים, מפגש שערך המומחה עם כל אחת מהן יחד עם הקטין טל ומסמכים ששלחו הצדדים למומחה. המומחה ציין בחוות דעתו כי היא נסמכת הן על חומרים קליניים שנאספו בפגישות והן על ממצאי מחקרים בתחום.

נכתב כי חוות הדעת בוחנת את "טובת הקטינים מבחינה פסיכולוגית-התפתחותית" ולא בוחנת את המקרה "מבחינה חברתית, תרבותית, חוקית או משפטית" ולאור זאת, מאחר וב"כ הצדדים העבירו למומחה מסמכים שעסקו בהיבטים חוקיים-משפטיים, הרי שלמסמכים אלו ניתן משקל מועט בהיותם לא רלוונטיים ל"טובת הקטינים מבחינה פסיכולוגית והשאלה כיצד ניתן לשפר גורמים בסביבתם כדי להיטיב את התפתחותם".

המומחה הסביר כי לא קיימים כלים היכולים לנבא תוצאות מדויקות של תהליך התפתחותי וזאת מאחר והגישה בפסיכופתולוגיה התפתחותית היא כי, גורמים רבים משפיעים, כל אחד בנפרד וביחד, על התפתחות הילד. משכך, חוות הדעת תבחן, כמקובל, האם ניתן להבין ולשפר גורמים מטיבים התורמים להתפתחות תקינה של הקטין, על ידי

בחינת גורמי סיכון וגורמי חוסן של הילד. בהתאמה, התשובות, שיש לתתן בזהירות, במושגים של גורמי סיכון וחוסן שאותם יש לשקול זה כנגד זה, ולהבין מהם, מהי טובת הילד.

29. בפתח הפרק העוסק בסקירת ספרות בנושא משפחות חד-מיניות, כותב המומחה כי מחקר של שלושים שנה שהוקדש לחקר משפחות חד-מיניות קובע שהתפתחות רגשית, חברתית ואקדמית של ילדים במשפחות חד-מיניות, אינה שונה מהתפתחות ילדים להורים הטרוסקסואלים. נכתב כי ממצאי המחקרים מהשנים האחרונות מצביעים באופן ברור על כך שלא המבנה המגדרי של המשפחה הוא המשפיע על התפתחות הילדים אלא התהליכים המשפחתיים, כגון איכות ההורות, לחץ הורי, קשר הורה-ילד, שביעות רצון של ההורה מהקשר כיוצ"ב. נכתב כי "טל וגל 'תוכננו' במסגרת היחסים של חגית ועדי ולכן ההתייחסות אליהם צריכה להיות כאל ילדים שנולדו למשפחה מתוכננת". נכתב כי למעמד המשפטי של ההורה יש ערך פסיכולוגי רב וטובת גל היא כי תינתן גושפנקא למסגרת המשפחתית אליה נולד - כילד "מתוכנן" למרות שנולד לאחר פירוק התא המשפחתי. מסר שכזה וגושפנקא שכזו הוא גורם חוסן עבור גל ולכן הוא שאלה פסיכולוגית ולא רק משפטית.

לאור זאת כותב המומחה כי "ממצאי המחקר מלמדים כי טובת של הקטינים בהקשר זה נעוצה בהסדרה משפטית-חוקית של יחסי הקטינים עם חגית ועם עדי. אם חוות דעת נדרשת להתעלם משיקולים חברתיים, תרבותיים וחוקתיים בנושא זה, ולהתמקד בטובתם הפסיכולוגית של הקטינים, הכלל שצריך להנחות את בית המשפט הוא שיש לנהוג במשפחה בה אנו עוסקים אותו אופן שבו בית המשפט היה דן במשפחה הטרוסקסואלית. לגבי הילד הבכור טל, אין כמעט שאלה באשר למעמד היחסים בינו לבין עדי וחגית, שכן הוא נולד תוך המשפחה המתוכננת וגדל עם שדתי אימהות למשך תקופה ממושכת. לגבי הקטן גל, אני סבור שבית המשפט צריך לאשר ולקבל את מעמדו החוקי כילד שנולד למשחה שבראשה עמדו שתי נשים, אמא אחת ביולוגית ואמא שנייה שהיא בת הזוג של האם הביולוגית, הגם שנסיונות החיים הביאו לפרדה בין שתי הנשים עוד טרם לידתו".

30. בפרק שכותרתו גורמי סיכון וחוסן נוספים שיש לשקול בהקשר לשאלת טובת הקטינים, כותב המומחה כי מחקרים "מצביעים באופן ברור שמבחינה התפתחותית עדיף לילד לגדול עם שני הורים מאשר עם הורה אחד, וגם בסוגיה זו קיים קונצנזוס בין חוקרים וקלינאים...לנוכחות שני הורים בגידול ילדים יתרונות כלכליים, רגשיים ואחרים. מעורבות בגידול הילד על ידי שני הורים מפחיתה את רמת הלחץ ההורי (Parental stress) משפרת תפקודיים הוריים רבים והתוצאה בסופו של דבר מיטיבה עם הילד. מנגד, ידוע כי אי הסכמה בין הורים וחילוקי דעות באשר לאופן גידול הילדים עלול להוות גורם סיכון משמעותי...כאשר מנסים לנבא את טובת הקטינים טל וגל, עולה השאלה

לאיזה מבין הגורמים עשויה להיות השפעה רבה יותר: האם רצויה נוכחות שתי אימהות בחייהם תוך הסתכנות בנזק אפשרי שייגרם מאי הסכמות שתתגלענה ביניהן: או שמא עדיף לצמצם את התקשרות ביניהם מינימום הנחוץ, ואגב כך לוותר על היתרונות הרבים הטמונים בגידול ילדים בידי שתי דמויות הוריות. לגבי טל, נראה כי מוסכם שעדי וחגית משמשות יחדיו כאימהות... טובת החלדה בהקשר זה מחייבת שלא להגביל את הקשר של טל עם שתי אימהותיו, ולהעניק הסדרי ראייה שוויה לעדי ולחגית. לגבי גל הסוגיה סבוכה יותר. המורכבות נובעת אך ורק בשל העובדה שלמרות שהוא 'תוכנן' על ידי עדי וחגית, ולמרות שעדי נכנסה להיריון במהלך הקשר עם חגית, גל נולד כמה חודשים לאחר שבנות הזוג החליטו להיפרד. קושי נוסף שנוצר בעקבות הפרידה והמשפט המתנהל למעלה משנה וחצי הוא שחגית עד כה לא פגשה את גל. שני אלה מעוררים מחדש את השאלה שמא וטבת הילד היא להיוותר ברשות אימו הביולוגית בלבד, ובכך ייחסך ממנו הסיכון הכרוך בחשיפה לחילוקי דעות בין עדי וחגית באשר לנושאים הקשורים לגידולו... חשוב לזכור כי ללא קשר להחלטה באשר לגל, טל הוא ממילא בן משותף לעדי וחגית, ועל כן שותפות הגורל ביניהן תימשך עוד שנים רבות. כלומר בכל מקרה לא ניתן להפריד באופן מוחלט בין חגית וגל שכן תמיד יהיו אירועים אישיים-משפחתיים שבהן תנכחנה שתי האימהות, ובחלק מהמקרים אפשר להניח שינכח גם גל. בנוסף עדי וחגית מדווחות כי בתקופה האחרונה חל שיפור ביכולת שלהן לתקשר ולהגיע להסכמות בעניינים הנוגעים לטל, וזאת כנראה בשל הסתייעותן בגורם מקצועי במסגרת הדרכת הורים. לפיכך הגעתי למסקנה כי טובתו של גל דורשת את גידולו בידי עדי וחגית יחד, ואלו תידרשנה לעשות מאמצים משמעותיים לשתף פעולה בגידולו הגם שהן לא בנות זוג".

בעדותו בעמוד 36 שורות 7-2 המומחה העיד כי:

"האם הסיכוי שהתנאים יהיו טובים יותר כשיש 2 אימהות – בהחלט כן? שתי משפחות, שני מקורות תמיכה – בהחלט כן. האם יש סיכוי סביר שהחיים של ילד יהיו בסדר כשיש אימא אחת? כן יש. גם את זה כתבתי. האם הן בסיכוי יותר גבוה לפסיכופתולוגיה? כן. גם במחקרים בעולם וגם במחקרים שעשיתי בארץ – מס' 5 בחוות דעתי – אלו דברים שהם קונצנזוס. השאלה זה האם אפשר לשפר את הסיכויים בחיים ולדעתי הקונסטלציה הזו תשפר".

בהמשך ממשיך וכותב המומחה כי המלצתו זו חשובה גם בהיבט האחאות בין גל וטל שהם אחים ביולוגיים מלאים. מצב בו לאחד שתי אמהות ולאחיו רק הורה אחד, עלול לבלבל אותם ולעורר שאלות.

המומחה בחות דעתו כותב כי מאחר לגל התקשרות בטוחה (Secured Attachment) עם חגית, קיים סיכוי סביר שיפתח קשר טוב ובטוח גם עם חגית בתהליך מבוקר, הדרגתי בסיוע אנשי מקצוע.

31. אציין כי דברים דומים כתבתי בהחלטתי מיום 14.6.17. ראו שם עמוד 1 שורות 6-12: "מהנתונים שהובאו עולה כי הן טובת הקטין טל והן טובת הקטין גל היא למתן גושפנקא אחידה להיותם ילדים שנולדו למסגרת משפחתית אחת, עם רקע וסיפור חיים זהה. 'למותר להקדים ולהדגיש, כי הביטוי "טובתו של קטין" אינו מכוון רק לתנאים כלכליים או כספיים; מקום בו מתבקשת הכרעה על-פי אמת המידה האמורה, משווה בית המשפט נגד עיניו את מכלול התנאים, ובראש ובראשונה את טובתו של הקטין מן הבחינה הנפשית והרגשית...'
ראו ע"א 783/81 פלוני נ' פלמוני, פד"י לט (2) 1, 8"

32. לסיכום כותב המומחה כי טובת הקטינים והתרשמותו מהצדדים עצמן, הביאוהו למסקנה כי: "יש לאפשר לחגית להיפגש עם גל. יש לעשות זאת בהדרגה ובהדרכה של גורם טיפולי מוסמך וממוחה (מומחה) בתחום. בהמשך ובהתאם להמלצת איש/אשת המקצוע, נתן יהיה להתאים את זמני הפגישות בין כל אחת מהאימהות והילדים".

טענות הצדדים לאחר חוות הדעת:-

33. לבקשת עדי נקבע מועד לחקירת המומחה. יוער כי על פי [תקנות סדר הדין האזרחי](#), התשמ"ד-1984, לאחר שמוגשת חוות דעת מומחה בענייני משפחה, עומדת לצדדים הזכות לשלוח למומחה שאלות הבהרה ולאחר משלוח שאלות הבהרה ניתן לבקש לזמן המומחה לחקירה. מומחה אינו מוזמן אלא אם נשלחו אליו קודם לכן שאלות הבהרה. ראו [תקנה 258ב\(ה\)](#) לתקנות הנ"ל. שני הצדדים לא שלחו למומחה שאלות הבהרה. למרות זאת, בשל המורכבות של המחלוקות משביקשה העדי חקירת המומחה, נערתתי לבקשתה.

34. חקירת המומחה הייתה ארוכה ופרוטוקול הדיון מתפרס על פני 30 עמודים. בתום החקירה סיכמו הצדדים טענותיהם בעל פה.

ב"כ חגית תמכה בחוות הדעת והמלצות המומחה ועתרה להתחיל בבניית קשר בין חגית לבין גל וכך גם האפוטרופא לדין, אשר עמדתה כפי שהובאה בדיונים ועוד קודם לחוות דעת המומחה, הייתה כי יש להתחיל ביצירת קשר עוד כסעד זמני.

ב"כ עדי בסיכומיו, טען כנגד המלצות חוות הדעת, תוקפות החומר המקצועי והמחקרי עליו נסמך המומחה ומומחיות המומחה. נטען כי חוות הדעת אינה קלינית אלא אקדמית ונפלו בחוות הדעת פגמים מאחר ואינה כוללת תאור רקע ובחינת התובנה (מסוגלות) ההורית של הצדדים. אני דוחה טענות אלו. המומחה בחקירתו העיד כי כי לצורך בחינת השאלות שבמחלוקת נשאלו, כל השאלות שהיו צריכות להישאל והחומר הקליני שאסף מהמפגשים עם הצדדים והקטין טל, די בו ואין צורך באיבחונים נוספים. ראו עמוד 25 שורות 1-17.

באשר לכך שחוות דעתו נסמכת על מקור תקף, הפנה המומחה לתוכן המחקרים עליהם נסמך, ועל כך שכל הנתונים הקליניים שאסף מצויים בחוות הדעת. ראו עמוד 26 שורות 1-18. באשר לטענה כי היה עליו לשוב ולפרט בחוות דעתו את המחלוקות והרקע של הצדדים, הסביר המומחה מספר פעמים בחקירתו כי מאחר והטענות והמחלוקות פורטו בכתבי הטענות, הוא לא מצא לנכון לחזור על הידוע במסגרת חוות דעתו. כך גם הבהיר המומחה כי ממילא לא התבקש לבדוק תובנה (מסוגלות) הורית ולכן נקודת המוצא בעת האריכת חוות הדעת הייתה כי לשתי ההורים תובנה (מסוגלות) הורית. בד בבד ולשאלת ב"כ עדי הסביר המומחה כי למרות זאת, אם היה מתרשם כי קיימת בעיה מיוחדת עליה לא נשאל, היה מצויין זאת בחוות דעתו. ראו עמוד 27 שורות 16-35 וכן עמוד 26 שורות 23-32.

35. אני דוחה גם את טענת עדי כי המומחה חיווה דעתו בנושא משפטי ויש בכך לפסול את חוות הדעת לאור מסמך שכורתות "קווים מנחים ויישומיים לכתיבת חוות דעת פסיכולוגית של מומחה לבית משפט" שהציג ב"כ עדי ממועצת הפסיכולוגים. ראשית המומחה הבהיר כי חוות דעתו אינה משפטית וכי לא נתן משקל למחלוקת המשפטיות אלא רק להשפעות הפסיכולוגיות וההתפתחויות של הביטוי המשפטי או העדרו. ראו גם עמוד 30 שורות 20-34. שנית, גם אם היה ממש בטענה, אין בכך לפסול את כל חוות הדעת הנסמכת על מחקרים תקפים וממצאים קליניים שנאספו במפגשים בין המומחה לבין הצדדים. שלישית ולמעלה מן הדרוש, מדובר בכלל אתיקה שאיננו משליך על תוקפות המלצות פסיכולוגיות שהן בתחום מומחיותו של המומחה.

36. טענה אחרת שהועלתה מטעם עדי הייתה כי מאחר והמומחה המליץ על קשר הורי, יש לדחות את התביעה. טענה זו נדונה ונדחה בעבר. כבר פסקתי כי השאלה שמחלוקת היא שאלת טובת הקטין, בהקשר של הקשר בינו לבין חגית ואין לפני תביעת אימהות, התובענה עילתה טובת הקטינים בשים לב לסיפור המשפחתי ואינה תביעת הורות – אפנה להחלטות חלוטות שניתנו בטענה זו. למשל החלטתי מיום 26.2.17 אשר חגית בעתירת עדי לסילוק התביעה על הסף – שם עמודים 8-9 סעיפים 1-4 כתבתי, בין היתר, "משנטען כי שתי בנות הזוג יצרו מציאות חיים מסוימת לא ניתן ללא בחינת טובת שני הקטינים לאפשר המשך היעדר קשר בין המשיבה לבין הקטין גל. עיקרון טובת הילד הוא העיקרון המנחה בתובענות הנוגעות לקטינים. עיקרון זה הוא נר לרגלי בית המשפט. יש לבחון טובתו של טל ביחס לקשר בין המשיבה לבין גל וטובתו של גל ביחס לקשר זה. ראו בהקשר זה בר"ע 20209/99 אלמונית נ' פלונית מיום 29.7.99". כן ראו החלטתי מיום 14.6.17 עמוד 10 שורות 1-2 שם כתבתי כי "אדגיש כי לעת הזו, לפני תביעה להסדרי ראייה ומשמורת ולא תביעה למתן צו הורות או קביעת הורות באופן אחר והבסיס להחלטתי הוא ראי טובת הקטינים, כשאיני מכריעה בשאלת הורות חגית".

37. טענה נוספת שהועלתה עדי הייתה כי המומחה התעלם ממצבה הנפשי של חגית. גם טענות אלו נדונו, נבחנו ונדחו בעבר גם על ידי עו"ס לסדרי דין. מה גם שהטענות עוסקות באירועים

שאיורו לפני מספר רב של שנים, אינן רלוונטיות למחלוקת כאן והן עו"ס לסדרי דין, שהיא גורם מקצועי והן המומחה לא מצאו ממש בטענות. ראו עמוד 27 שורות 31-30 ועמוד 28 שורות 7-1.

38. באשר לטענה אודות השפעת מערכת היחסים העכורה בין הצדדים, על הקטין גל, הרי שבית המשפט מאחל ומייחל כי הצדדים יאמצו את המלצת המומחה ויעשו שימוש בכלים לצורך שיפור התקשורת ביניהן, כפי שנעשה כבר כיום, ראו חוות דעת המומחה והודעת הצדדים באשר להסכמות אליהן הגיעו בסיוע המדריכה ההורית ריבי אפרת.

39. מצאתי גם לדחות את טענת עדי שנטענה בעמוד 50 שורות 13-9 כי "המומחה לא מייחס חשיבות לנפשות שפועלות כאן, המומחה כתב ואפילו אומר בחקירה שהוא מקווה שהכל יסתדר אולי באמצעות גורמי טיפול מקצועיים. יש כאן תחושה קשה של עדי שהמומחה התייחס כאן למקרה כשאלה עקרונית שמצריכה תשובה אקדמית בלי להתייחס למצב בפועל..." טענה זו נסתרת מחקירת המומחה שהעיד כי שקל את עמדת עדי. ראו עמוד 33 שורות 26-15, וכן מאחר ולא ניתן להתעלם מכך, שבפועל הצדדים מגדלות מזה מספר שנים, באחריות הורית משותפת, את טל. חזקה על הצדדים כהורה מסור הרואה את טובת הקטינים לנגד עיניו כי ישכילו לשפר את התקשורת ביניהן – כחובתן לקטינים.

40. זה המקום לציין כי חוות דעת המומחה והמלצתו נתמכת גם בתסקיר עו"ס לסדרי דין ועמדת האפוטרופא לדין. שני גורמים ניטרליים, חיצוניים לסכסוך אשר לנגד עיניהם טובת הקטינים וזאת בלבד. עו"ס לסדרי דין בתסקירה נושא תאריך 21.12.16, המליצה להתחיל קשר בין חגית לבין גל מתוך ראייה של טובת טל וטובת גל – כל אחד מהם.

כאמור ביום 1.6.17 נחקרה עו"ס לסדרי דין על תסקירה, בחקירתה העידה כי יש "לעמעם את השונות שלטל יש שתי אמהות ולגל אחת. לעמעם את הנושא הזה". ראו עמוד 24 שורה 5. והדגישה את הקושי שעלול להיגרם לשני הקטינים באם יחיו במציאות חיים שונה זה מזה. ראו עמוד 28 שורות 25-17: "זה מובנה שאלות של איפה אני ואיך השני שונה, זה כמו במשפחות אחרות, שכל ילד מגדיר את עצמו מול הוריו ומול אחיו, אז זה נושא שעלול להיות בעייתי מבחינת השונות... הוא כבר ער לזה ושואל שאלות, התהיות שהעלה אצל חגית. זה יהיה אישיו שיעלה באחאות שלהם, כרגע הוא תינוק, אבל זה יעלה. יצטרכו לענות עליו, ויצטרכו אולי עזרה גם עם המצב הנוכחי". ובהמשך בעמוד 30 שורות 24-1: "זה ילד שבתחילת חייו גדל עם הורה אחד ולא שניים וברור שילדים עושים השוואות ואני חושבת שבמקרה הזה יש אלטרנטיבה... הוא יפסיד עוד הורה... זה מובנה שתהיה שונות כי לאחד יש שני הורים ואחד עם אמא אחת, זה עלול לפגוע בעיני...לטל יש שתי אמהות וככה הוא גדל, ואני מאמינה שאחים עושים השוואות. גם ככה המשפחה הספציפית הזו יש שתי אמהות וזה מעורר עוד התמודדויות, מבחינת החיים שהם באותו מעמד זה יכול לחזק אותם...". ראו גם עמוד 30 שורה 2.

תסקיר עו"ס לסדרי דין נערך בהתבסס על פגישות עם שתי האימהות, ביקורי בית, מידע מהמסגרת החינוכית, התייעצות עם ד"ר יואלס ועם ב"כ היועמ"ש ובחקירתה הוסיפה עו"ס לסדרי דין כי קראה חומר מקצועי נוסף. תפקידו של עו"ס לסדרי דין הוא לאסוף וללקט מידע מהגורמים המכירים את הקטין ובני משפחתו ולהניחו בפני בית המשפט בצירוף המלצה. עו"ס לסדרי דין הוא למעשה זרועו הארוכה של בית המשפט. הוא אינו עד רגיל, צד מעוניין או בעל אינטרס. בפרק הסיכום בתסקיר, כותבת עו"ס לסדרי דין: **"טובתו של טל לגדול בהורות משותפת הנותנת מקום לשונות רבה ומכבדת את ההורות השניה. לגבי גל טובתו היא לכך שיחווה 2 הורים וכן כי לא תיווצר לגביו שונות מאחיו טל"**. בחקירתה העידה עו"ס לסדרי דין כי המלצותיה ניתנו בהתבסס על צרכי הקטינים וטובתם מתוך ראיית ההיבט הטיפולי ולא ההיבט המשפטי. ראו עמוד 23 שורות 9-1, 29, עמוד 25 שורות 1-2, עמוד 28 שורה 27, כך בעמוד 23 שורות 3-1 העידה כי: **"...בהיבט הטיפולי, שצריך להסתכל על שני אחים והכוונה להריון משותף, זה מה שעלה בכל השיחות בין הצדדים"**. ובהמשך: **"שלא תהיה הפרדה בין האחים או שונות. זה מה שהוביל לזה"**. עמוד 23 שורות 28-29. וכן בעמוד 29 שורות 10-8 שם הדגישה עו"ס לסדרי דין את חשיבות הזהות השווה שיש ליתן לשני הקטינים על מנת לחזק אותם. עו"ס לסדרי דין הוסיפה והסבירה כי חלוף הזמן עלול להעצים את הנזק, והאחידות בין האחים יש לה חשיבות ממשית לשלמות נפשם וחוסן. שם שורות 22-8. בעמוד 29 שורות 22-14: **"...לרוב המערכת האחאית היא גורם חוסן כשיש קונפליקט. בהרבה משפחות שיש קונפליקט גבוה לעתים המערכת האחאית היא גורם ממתן וחזק"**.

41. גם בחוות דעת המומחה נכתב כי בהיבט האחאות קיימת חשיבות לכך שנסיבות חייהם של גל וטל יהיו זהות ובכך תימנענה שאלות שעלולות לבלבל אותם והדבר יסייע להבין את מהות הקשר בינם לבין עצמם, בינם לבין דמויות הטיפול בהם והמשפחות המורחבות. בהקשר זה, ראו גם עמוד 32 שורות 22-15 לחקירת המומחה. גם בנושא זה הנני מפנה לדברים שכתבתי בהחלטתי מיום 14.6.17, דברים אלו קיבלו חיזוק מחוות דעת המומחה.

הצדדים יצרו מציאות חיים מסוימת ויש לבחון טובת הקטינים ביחס לאותה מציאות. הן תכננו יחד, ופעלו להרחבת משפחתן מתוך רצון לגדל יחדיו מספר ילדים משותפים אשר להם שתי אימהות וכאשר ידוע שחגית אינה יכולה ללדת. בהתאם, בבקשתן למתן צו אימוצו של טל נכתב כי **"ההחלטה להקים משפחה התקבלה כהחלטה משותפת של המבקשות"** (סעיף 25(ג) נספח יח לתביעת חגית), לא ניתן להתעלם, הן כלפי טל, הן כלפי גל והן כלפי חגית, מהעובדה כי חגית אינה יכולה להרות. כמובן שאין זה שיקול מכריע אך הוא שיקול במכלול השיקולים המיוחדים והמורכבים של המקרה הספציפי כאן. ראו גם, [תמ"ש \(ח"י\) 57390-09-16 ע.ב.צ. ואח' נ' היועמ"ש-משרד הרווחה](#), מיום 30.1.17.

42. הצדדים רקמו את משפחתן והרחבתה יחדיו, הרו יחד ועובר ללידת גל, גדל טל בתחושה כי משפחתו הכוללת מתרחבת, שהרי ההפריות וההיריון נעשו ותוכננו על ידי הצדדים גם יחד. כמשפחה אחת. קדמו ללידת גל טיפולי הפריה שלא צלחו והפלה. הקטין טל גדל בידיעה כי אימהותיו הרו וייוולד לו אח שאף לו שתי אימהות. אין המדובר בתקופה קצרה, אלא בתקופה של למעלה משנה – שהרי קדמו להריון וללידת גל הפריות שלא צלחו והפלה. ייתכן ואף הוסבר לטל במהלך הלידה כי בשל העדר יכולה של חגית להרות, עדי היא אשר תישא ברחמה את אחיו – אך חגית תהיה אמו כפי שהיא אמו. אמנם אין לפני שאלת הורות במובנה הגרעיני הקלאסי אך לא ניתן להתעלם מהמגמה לפיה פני המשפחות בכל העולם משתנים. ישנם בני משפחה חדשים ומגוונים ומודל המשפחה הקלאסית אליו מותאמים מרבית הדנים אינו בלעדי. יש להגדיר חלקם של הדינים מחדש ו"ההורות המשפטית" ולמעשה במקרה כאן זכות "האחאות" נדרשת לביטוי והערכה מחודשת. ראו יחזקאל **מרגלית "לקראת קביעת הורות משפטית בהסכמה בישראל"** משפטים מב תשע"ב, 835, 836: "בארץ, כבעולם, מודל המשפחה הגרעינית הקלאסית מאבד את בלעדיותו לטובת מבני משפחה חדשים שונים ומגוונים. אך טבעי הוא שכשם שמבנה המשפחה הזוגי נדרש להערכה והגדרה מחדש, כך פני הדברים בהקשר של הגדרת ההורות המשפטית, הנוגעת ללב לבם של יחסי הורים וילדים".

43. עדי טוענת כי הקונפליקט בין הצדדים קיים ובוטע ואין "להכניס" את גל לתוך קונפליקט זה ושלא יגדל עם שתי דמויות הוריות המצויות בקונפליקט. הפתרון להפיג חששה זה של עדי, **בידה ובשליטתה**. חזקה כי בליווי טיפולי מתאים תוכל עדי, שמחובתה לספק לגל את הצרכים הרגשיים והנפשיים, לאפשר לגל לממש את זכותו לקיים קשר עם דמות הורית נוספת אשר מרכיבה את מציאות חייו.

בהקשר זה אני מוצאת לנכון להפנות לעדות המומחה בעמוד 35 שורות 23-26, שם העיד, כי היפותטית, אם עדי תמשיך לגדל את גל כשחגית לא בתמונה, זה בהכרח יגרום לגל נזק פסיכולוגי בלתי הפיך. וכן לעדותו בעמוד 35 שורות 4-8, שם העיד: "...זה הסיכון שאנחנו מדברים עליו, על חוסר הסכמה ביניהן, אבל אני חושב, וככה אני רואה את זה, שכשמים אחד מול השני שזה חוסר הסכמה והסיכון שגל יכנס להכרה הזו לעומת scenario אחר ומטיב, שדווקא לא ידרדר אלא שהן יכולות לגדל את הילדים ביחס ואז צפויה הטבה העולה על סיכון. אלה הדברים שאני שם אחד מול השני. ככה אני מנסח את הבעיה במושגים פסיכולוגיים של סיכון ושל חוסן".

כן אזכיר כי על פי **סעיף 15 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות**, התשכ"ב-1962, תפקיד ההורים הוא "החובה והזכות לדאוג לצרכי הקטין, לרבות חינוכו, לימודיו, הכשרתו לעבודה ולמשלח-יד ועבודתו, וכן שמירת נכסיו, ניהולם ופיתוחם. וצמודה לה הרשות

- להחזיק בקטין ולקבוע את מקום-מגוריו, והסמכות ליצגו". צרכי הקטין משמעו גם צרכיו הרגשיים והנדרשים להתפתחותו התקינה.
44. **המסקנה המתקבלת היא כי טובתו של גל כי מציאות חייו תקבל ביטוי למעשה – משפחה של שתי דמויות משמעותיות, גוברת על הטענה להגן עליו מפני קונפליקט תיאורטי שאולי יתעורר בין שני הצדדים – קונפליקט שיש לו פיתרון טיפולי בהדרכה מתאימה. התרשמות המומחה ועו"ס לסדרי דין כי שתי האימהות דמויות מטיבות עבור הקטינים, ולכן, כאשר יתחיל קשר בין חגית לבין גל חזקה על הגורמים המטפלים שידעו להדריך וללוות הצדדים, הדברים יעשו בהדרגה ובהתאמה, ולא יביאו להעצמת הקונפליקט.**
45. לטובת הילד ניתן במהלך השנים האחרונות מעמד בכורה. **בעמ (ב"ש) 119/08 פלוני נ' פלונית**, הרכב השופטים הנדל, דברת, צפת מיום 13/08/08 נאמר: "טובת הילד" אינו מושג ערטילאי אשר טוב ומתאים בכל סיטואציה, "טובת הילד" הוא פרי של איזונים בין אינטרסים שונים של כל אחד מההורים ושל הילד. הילד אינו עומד בחלל ריק, קיימים גם להוריו זכויות". ראו: דיני משפחה בישראל, פרופ' שיפמן, 217-221. **"...בסכסוך הנסב על מעמדו של קטין, טובתו של הקטין היא עמוד האש הענן שיוליכנו הדרך" בג"צ 5227/97 מיכל דויד נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים, פד"י נה (1) 453, 460.**
- החובה לפסוק על פי טובת הילד מקורה בראש ובראשונה בסעיף 25 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות**, התשכ"ב-1962 הקובע כי על בית המשפט להכריע בענייני אפוטרופסות **"כפי שיראה לו לטובת הקטין"** ושיקול זה הוכר כשיקול מכריע בשורה ארוכה של פסקי דין. ראו בג"צ **7395/07 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול ערעורים**, מיום 21.1.2008. והאסמכתאות שם. וגם **דנ"א 7015/94 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלונית, פ"ד 119, 48 (1)**.
46. על בית המשפט כמיטב יכולתו לאזן ולהגשים את מכלול צרכי הקטנים המרכיבים את טובתם. יש לבחון שאלת הקשר, יכולתו של כל צד לאפשר קשר, רצון הקטין, גילו, כישוריו ההשפעה על חיי הקטין בהווה ובעתיד וקשריו של הקטין גם עם דמויות משמעותיות נוספות בחייו. ראו דו"ח הוועדה לבחינת עקרונות יסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה, משרד המשפטים, חלק כללי 2003, עמ' 154-127; וכן עמ 1163/04 **פלוני נ' פלונית**.
47. פסילת חוות דעת של מומחה אשר מונה מטעם בית המשפט, תיעשה רק במקרים נדירים וחריגים, אם יתברר כי נפל בחוות דעתו או בהתנהגותו, פגם היורד לשורשו של עניין, או מקום שתוכן חוות הדעת מעלה חשש ממשי לעיוות דין. ראו: **רע"א 337/02 מזרחי נ' כלל**

[חברה לביטוח בע"מ, פ"ד נ\(4\) 673, 678; רע"א 600/96](#) אדרי נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ מיום 14.07.96; [ע"א 3134/02](#) עיריית רחובות נ' בוטנרו אחזקה ופיתוח (1992) בע"מ מיום 21.7.03.

אף אם מתגלים פגמים בחוות דעת אין הדבר מוביל בהכרח לפסילתה, ושומה על ביהמ"ש לשקול האם מדובר בפגם היורד לשורשו של עניין שיש בו לגרום לעיוות דין. ראו: [רע"א 7098/10](#) טביבזדה נ' שירותי בריאות כללי, מיום 30.1.11: "משמנה בית המשפט מומחה על מנת שחוות דעתו תספק לבית המשפט נתונים מקצועיים לצורך הכרעה בדיון, סביר להניח שבית המשפט יאמץ ממצאיו של המומחה אלא אם כן נראית סיבה בולטת לעין שלא לעשות כן. אכן עד מומחה כמוהו ככל עד – שקילת אמינותו מסורה לבית המשפט ואין בעובדת היותו מומחה כדי להגביל שיקול דעתו של בית המשפט. אך, כאמור, לא ייטה בית המשפט לסטות מחוות דעתו של המומחה בהעדר נימוקים, כבדי משקל שיניעוהו לעשות כן" (ההדגשה אינה במקור).

48. לאור שיקולי טובת הקטין ובהעדר טעם לדחות את המלצות המומחה בעניין זה, המלצות אשר נתמכו גם בתסקיר עו"ס לסדרי דין, ולאחר שבחנתי עמדת האפוטרופא לדין ועמדות שני הצדדים, הגעתי למסקנה כי טובת הקטין גל מחייבת קשר בין חגית לבין גל. טובת הקטין גל מחייבת להמשיך את "הסיפור המשפחתי" אליו נולד וזו גם טובתו של טל. קשר בין חגית לבין גל יהווה גורם חוסן עבור שני הקטינים ויתרום להתפתחותם התקינה.

בע"א 5942/92 פלוני נ' אלמוני ואח', פד"י מח(3) 837, נאמר: "אף הוריו וילדו של אדם הם חלק מאישיותו, חלק מ"אני" האישי, המשפחתי והחברתי שלו, אולי יותר משמו. אמנם זהות הוריו אינה דבר הניתן לבחירתו וקביעתו של אדם, אולם התייחסותו של אדם לזולתו כאל בנו-בתו, או התייחסות הבן-הבת לאדם כאל הורהו, מבטאת את אישיותו, רגשותיו וחובותיו במישור האתי- מוסרי: בנסיבות ממתאימות יהיה זה מוצדק לתת ביטוי ליחס זה גם בהיבט המשפטי. במקרים המיוחדים בהם נסיבות חייו של אדם יצרו בינו לבין זולתו קשר שכמוהו כקשר הורי, והוא קשר אמיתי וכן- ראוי כי תישמר ותכונד חירותו למסד קשר כזה כחלק מכבוד האדם לו הוא זכאי. לא יהא זה מוגזם לומר, כי ראוי רצון זה לכיבוד לא פחות ואולי יותר מאשר חירותו המוכרת לכל התקשרות הסכמית ורצונית אחרת, ובלבד שלא יהיה בכך כדי לפגוע באדם אחר...".

כך גם בענייננו, מציאות החיים במסגרתה נהרו שני הקטינים והמצג שהוצג מחייבים כי לסיפור המשפחתי, ולקשר האחאות ו"שותפות הגורל" של שני הקטינים, ינתן ביטוי בפועל על ידי שמירת המשפחה שהוקמה על ידי שני הצדדים - משפחה של שתי דמויות הוריות/משמעותיות ושני אחים שלהם סיפור חיים זהה.

49. בפסה"ד בעניין שורש ([תמ"ש 28398-10-12 פלונית נ' פלונית](#), מיום 19.5.2016) ניתן לקשר האחאות הכרה משפטית נפרדת. כן הוכרה זכותו של קטין לשמור קשר זה ולהביאו לידי ביטוי גם בהתנגדות הורה. השופטת סנונית פורר מביאה את דברי ד"ר זפרן מטיוטת מאמרה "אחים ואחיות במשפט" (מאי 2016), בעמ' 41-42 בהקשר של הצורך ליתן לקשר האחאות הכרה משפטית נפרדת. ראו גם [תמ"ש 28398-10-12](#) מיום 19.5.16. בפרק 2 לפסה"ד מפרטת השופטת סנונית פורר את קשרי האחאות בהיבט המשפטי והיותו של קשר האחאות חלק מזהותו של קטין המשרטט גם את גבולות שייכותו המשפחתית, ההסטוריה המשפחתית והתפתחותו הרגשית. וראו גם דנ"א 6252/13 [היועמ"ש נ' פלונית](#), מיום 23.12.13 סעיף 9 לפסה"ד של כבוד השופט עמית.

קשר האחאות הוא חלק מזהות אדם. לכל אדם שייכות משפחתית והיסטוריה משפחתית. לטל ולגל הסטוריה משותפת ושורשיהם בהבנות ובהסכמות בין עדי לבין חגית להקים משפחה המונה מספר ילדים. בניית משפחה זו הן החלו יחדיו וחגית ליוותה את עדי בטיפולי ההפריה ומרבית הריונה עם גל. טל וגל ככול אחים אחרים מהווים זה כלפי זה משענת רגשית וגורם חוסן.

עיקרון אי הפרדה בין אחים נדון בהלכה הפסוקה בהקשרים אחרים – כגון אימוץ, משמורת אמנת האג ועוד. [בבג"צ 95/62 רואי נ' רואי פד"י ט"ז](#) (2) 1384, 1395 נאמר כי על בית משפט לשקול את טובתו של כל אחד מהקטינים בנפרד, כאשר אחד השיקולים הוא חשיבות הימצאותם יחד לשמירת שלמות נפשם ומצבם הרגשי. כן נאמר כי כאשר הקשר בין הקטינים חזק, כך יגדל משקלו של שיקול זה על מנת לסייע להם בעיתות משבר ולאפשר להם את אותה "אחוות אחים" כמקור חוסן ותמיכה. ראו [ע"מ 1010/98 פלונית נ' פלוני](#). מיום 25.2.99 פסקה 24 לפסה"ד.

כן ראו [ע"מ 2270/13 פלונית נ' פלוני](#) מיום 30.5.13, סעיף 4 לפסק דינה של כבוד השופטת ברק ארז: "באופן כללי יותר, יש לומר שהפרדה בין אחים היא אכן תוצאה קשה, לנוכח ערכו של הקשר הבלתי אמצעי בין אחים – כקבוצת תמיכה, חברים, כמשענת רגשית וחומרית, בין בהווה ובין לעתיד לבוא. חשיבותו של הקשר הקיים בין אחים זוכה להכרה גוברת הן בפסיקתו של בית משפט זה...".

50. לקטין זכות לזהות ושייכות המשקפים את סיפור חייו ושורשיו. זכות זו נפרדת מזהות הוריו. יש לשמוע את קולו בנפרד מהוריו ולהתחשב בדעתו, רצונו וטובתו. בנסיבות כאן קולם של הקטינים (טל) וטובתם של שני הקטנים לפי המלצות הגורמים המקצועיים, היא לקשר בין חגית לבין גל.

51. לאמור יש להוסיף כי למעשה בין הצדדים הסכם הורות. הסכם זה אמנם לא הועלה על הכתב ואיני בוחנת כעת את משמעותו המשפטית אם לאו ביחס לטענה לקביעת הורות, אך ההסכמה שניתנת לאכיפה היא כי טל ואחיו הם ילדים לשתי אמהות/דמויות משמעותיות.

אין להתעלם מהסכמה זו ויש ליתן לה תוקף בפועל מכוח זכותם העצמאית של הקטינים וטובתם. ניתן לומר שהתנהלות הצדדים כאן הקימה הסתמכות של חגית ושל הקטין טל כי יגדל יחד עם אחיו באותה מסגרת משפחתית של שתי דמויות משמעותיות.

השופט ניצן סילמן ב**תמ"ש 1180/08 פלונית נ' פלוני** מיום 27.4.2011 חייב על בסיס הסתמכות תשלומי מזונות בן זוג ההורה. נאמר שם "**משנה תוקף יש ליתן להסתמכות שתי הקטינות, באשר הסתמכות זו אינה רק בפן הכלכלי-היא בכל רמ"ח איברי הקטינות, והן רואות עצמן כבשר מבשרו של יוצר ההסתמכות**". שם בפסקה 76(ד) לפסה"ד. אמנם נפסק כי אין להחיל את דיני החוזים כמטריה יחידה לצורך קביעת הורות, ראו **בג"צ 566/11 ממט נ' משרד הפנים**, מיום 28.1.14 בסעיף 2 לפסה"ד של כבוד השופטת פרוקצ'יה וכן **בע"מ 1118/14 פלונית נ' משרד הרווחה** מיום 1.4.15, אלא שאנו עוסקים כאן בקשרי אחאות ולא הורות.

52. **באשר לזמני השהות של טל.** נכון לעת הזו מתקיימים זמני שהות שווים בין שני הצדדים לבין טל. עדי עתרה לצמצם את זמני השהות בין חגית לבין טל. עתירתה זו נדחה בעבר והחלטתי בעניין זה חלוטה ואף אושרה על ידי ערכאת הערעור. די בכך בכדי לדחות טענות עדי בהקשר זה אך אני מוצאת לנכון לציין כי בנוסף לאמור הן עו"ס לסדרי דין, הן האפוסטרופוס לדין והן המומחה המליצו על שמירת המצב וחלוקת זמני שהות שווה. עדי לא הצביעה על כל עילה או מסוכנות, בשלן יש להגביל או לצמצם את זמני השהות של טל עם חגית.

53. לאור האמור לעיל, הנני מורה כי:

הסמכת עו"ס לסדרי דין בהתאם **לסעיפים 19 + 68 לחוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופוסות** תעמוד בתוקפה עד החלטה אחרת.

עו"ס לסדרי דין, בשיתוף עו"ס מרכז הקשר בחיפה יתחילו **בהליך יצירת קשר** בין גל לבין חגית במסגרת מרכז הקשר. המפגשים יתקיימו במרכז קשר ב---- או בכל מקום אחר על פי הנחיות עו"ס לסדרי דין ויתקיימו בליווי והדרכה של גורמי טיפול. תדירותם ואופן קיומם יעשה על פי הנחיות שיינתנו מעת לעת.

הצדדים ימשיכו בהדרכה ההורית הניתנת להן על ידי ד"ר ריבי אפרת וייתיצבו לכל הפגישות שיקבעו להן. ההדרכה ההורית לא תופסק אלא באישור עו"ס לסדרי דין או בית המשפט.

בעניין הקטין טל - זמני השהות ימשכו ויתקיימו באופן שווה באותה מתכונת.

תסקיר משלים יוגש בעוד 90 יום. במסגרת התסקיר תתן עו"ס לסדרי דן אף המלצותיה באשר לטענות חגית כי יש לבחון מתן טיפול רגשי לקטין טל.

לאחר שיוגש תסקיר אבחן מתן הוראות נוספות באשר להמשך ניהול ההליך בתביעות שבעניין הקטינים, תלה"מ [60660-06-16](#) ותלה"מ [62117-09-16](#)..
באשר לתביעת המזונות תלה"מ [60532-09-16](#), אני קובעת בזאת ישיבת הוכחות ביום 22.3.17 שעה 10:00.

- א. עדויות ראשיות יוגשו בתצהירים, וכן יוגשו הרצאות פרטים מעודכנות, דו"חות הכנסה ותלושי שכר מעודכנים לתקופה של 12 החודשים קודמים לשמיעת הראיות.
- ב. התובעת תגיש תצהירי עדות ראשית מטעמה תוך 30 יום ו-30 יום לאחר מכן תגיש הנתבעת תצהירה. **ככל שישכינו הצדדים על הארכת מועד, הדבר מוסכם על בית המשפט ובלבד ש-5 ימים טרם ישיבת ההוכחות יונחו בפני ביהמ"ש כל העדויות וישיבת ההוכחות תשמע במועד ותסתיים באותו מועד.** לתצהירי העדות הראשית, יצרפו הצדדים כל מסמך שבדעתם להסתמך עליו. מסמך שלא יצורף לא תותר הגשתו אלא ברשות ביהמ"ש. **תצהיר העולה על 10 עמודים (כולל נספחים), יוגש לביהמ"ש בשני העתקים, העתק שיוגש והעתק שיסרק ויוגש במועד שקצבתי והתצהיר השני, שלא ייסרק, יימסר למזכירות לכל המאוחר 7 ימים טרם המועד הקבוע, כאשר הנספחים מסומנים בחוצצים, המזכירות תעביר התצהירים המקוריים לבית המשפט 7 ימים טרם הישיבה.**
- ג. הצדדים יעבירו אחד למשנהו את התצהירים והמסמכים עם הגשתם לבית המשפט.
- ד. עדים, שתהיה מניעה מטעמם להגשת תצהיר, ניתן יהיה לזמנם כפוף להגשת בקשה מנומקת, 30 יום טרם ישיבת ההוכחות, וקבלת החלטה בעניין.
- ה. למועד שנקבע להוכחות ידאגו הצדדים להתייצבות כל עד מטעם.

מותר לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.

המזכירות תמציא לצדדים, לאפוטרופא לדין ולעו"ס לסדרי דין – בדחיפות.

ניתנה היום, כ"א טבת תשע"ח, 08 ינואר 2018, בהעדר הצדדים.

הילה גורביץ שינפלד, שופטת

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

הילה גורביץ שינפלד 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה